

ΣΠΟΝΔΕΣ

Πηγή: Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού

https://www.ime.gr/chronos/04/gr/culture/411rel_rituals_libations.html

Μία ειδική μορφή προσφοράς ήταν το χύσιμο υγρών, η ονομαζόμενη σπονδή, που κατά τους προϊστορικούς χρόνους αποτελούσε μία από τις συνηθέστερες τελετουργίες. Συνήθως ακολουθούνταν δύο διαφορετικοί τρόποι προσφοράς των υγρών, η σπονδή και η χοή. Η σπονδή, που απευθυνόταν κυρίως στους θεούς, τελούνταν με οινόχρη ή κύπελλο και η ροή του υγρού ήταν ελεγχόμενη. Αντίθετα η χοή γινόταν με το αναποδογύρισμα και άδειασμα ενός μεγαλύτερου αγγείου και προοριζόταν για τους χθόνιους θεούς και τους νεκρούς. Έσπενδαν κυρίως με κρασί και υπήρχαν ειδικοί κανόνες για τη σειρά των θεών και των ηρώων στους οποίους απευθύνονταν οι σπονδές κατά τη διάρκεια των συμποσίων. Εντούτοις, τόσο οι σπονδές όσο και οι χοές μπορούσαν να γίνουν και με μέλι, λάδι ή νερό. Η σπονδή ακολουθείται από την επίκληση σε κάποια θεότητα και συχνά κλείνει μία αιματηρή θυσία, ένα ταξίδι ή μία εχθροπραξία. *Σπονδαί* ονομάζεται και η ανακωχή, ενώ στη διάρκεια των Ολυμπιακών αγώνων και των Ελευσίνιων μυστηρίων την εκεχειρία διακήρυτταν οι *σπονδοφόροι*. Για τις χοές, πάλι, σκαβόταν ένας μικρός λάκκος, ή ένα τρυπημένο αγγείο τοποθετούνταν συχνά μέσα στο έδαφος, ώστε τα υγρά να φθάνουν απ' ευθείας στους νεκρούς. Σημαντικές μελέτες τα τελευταία χρόνια έχουν τονίσει την ψυχολογική παράμετρο αυτής της ήρεμης σπατάλης, που διαφύλασσε την ελπίδα στην αφθονία και την τάξη του κόσμου.

Ερυθρόμορφο αγγείο με παράσταση από τις σπονδές του αποχαιρετισμού (περ. 480 π.Χ). Μια γυναίκα χύνει από μία οινόχρη κρασί στη φιάλη του πολεμιστή, υψώνοντας συγχρόνως το χέρι της για να επικαλεστεί τη συμπαράσταση των θεών.

Πηγή Ι.Θ. Κακριδής, *Ελληνική Μυθολογία*, τ. 4 (*Ηρακλής-Πανελλήνιες Εκστρατείες*), Εκδοτική Αθηνών, σ. 195, εικ. 128. © Staatliche Museen zu Berlin-Preussischer Kulturbesit.

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΚΑΙ Η ΙΟΛΗ

Βλ. Αρχαία ελληνική μυθολογία. Κύκλος του Ηρακλή.

Κείμενο: Δήμητρα Μήττα. Εικονογραφικό υλικό: Γιάννης Παπαθανασίου

<http://users.sch.gr/ipap/Heracleidae/iole.htm>

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΜΑΤΑ

Πηγή: Θεόδωρος Στεφανόπουλος, Ελένη Αντζουλή, *Αρχαία Ελλάδα, ο τόπος και οι άνθρωποι* - Ανθολόγιο (B Γυμνασίου)

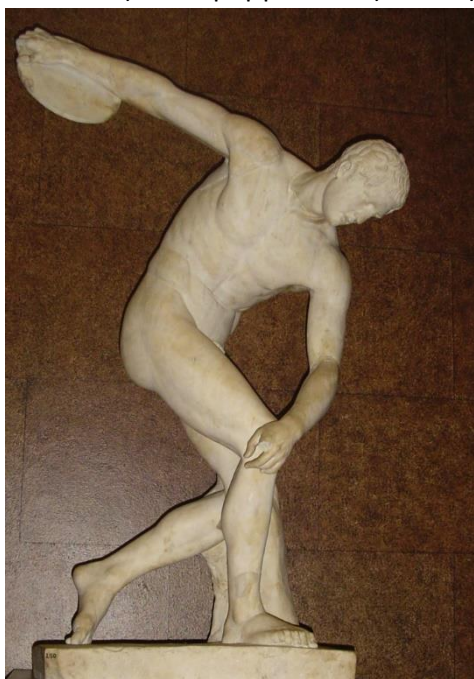
http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2236/Archaia-Ellada-o-Topos-kai-oi-Anthropoi-Anthologio-B-Gymnasiou-html-empl/index7_1.html

Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

Η πρώτη και ίσως πιο συναρπαστική περιγραφή αθλημάτων στην αρχαία γραμματεία ανάγεται στον 8ο αι. π.Χ. και περιέχεται στη ραψωδία Ψ της *Ιλιάδας*, όπου περιγράφονται οι επιτάφιοι αγώνες που διοργάνωσε ο Αχιλλέας για να τιμήσει τον νεκρό Πάτροκλο. Στην περιγραφή αυτή υπάρχουν ήδη, μεταξύ άλλων, τέσσερα πράγματα που είναι αξιοσημείωτα:

- α) Ο χαρακτήρας του αθλητισμού είναι αγωνιστικός, κάτι που συνιστά το κύριο γνώρισμα του αρχαίου ελληνικού αθλητισμού εν γένει.
- β) το πλαίσιο των αγώνων είναι θρησκευτικό-τελετουργικό.
- γ) ο αθλητισμός είναι ατομικός.
- δ) από τα οκτώ αγωνίσματα που περιγράφονται, τα πέντε (η αρματοδρομία, η πυγμαχία, η πάλη, ο δρόμος και ο ακοντισμός) θα αποτελέσουν αργότερα τον πυρήνα και των τεσσάρων πανελλήνιων αγώνων.

Ανάλογα ισχύουν και για τη δεύτερη ομηρική αναφορά στην άθληση, στην όγδοη ραψωδία της *Οδύσσειας* (θ), με τη διαφορά ότι το πλαίσιο είναι εδώ ψυχαγωγικό: οι νεαροί Φαίακες διασκεδάζουν παραβγαίνοντας σε διάφορα αγωνίσματα.

Ο δισκοβόλος του Μύρωνα. Ρωμαϊκό αντίγραφο από μπρούτζινο πρωτότυπο του 5^{ου} αι.. Βρετανικό Μουσείο.
Πηγή: Wikipedia.

ΤΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Ο αγωνιστικός χαρακτήρας του αρχαίου ελληνικού αθλητισμού επισημοποιήθηκε με τη θέσπιση των Ολυμπιακών Αγώνων, η έναρξη των οποίων τοποθετείται συμβατικά στο έτος 776 π.Χ. Οι αγώνες αυτοί μονοπώλησαν επί ένα και πλέον αιώνα το πανελλήνιο ενδιαφέρον, εξελίχτηκαν με τον καιρό στη σημαντικότερη αθλητική εκδήλωση, αποτέλεσαν πρότυπο για τη διοργάνωση τριών ακόμη πανελλήνιων αγώνων και αποδείχτηκαν ο μακροβιότερος θεσμός της αρχαίας Ελλάδας (776 π.Χ. - 393 μ.Χ.).

Στην αρχή βέβαια οι Ολυμπιακοί Αγώνες, όπως συνάγεται και από την προέλευση των ολυμπιονικών, δεν ήταν ακριβώς πανελλήνιοι, ενώ

τα πρώτα περίπου 50 χρόνια το πρόγραμμα περιλάμβανε μόνο ένα αγώνισμα, τον δρόμο, που διατήρησε και αργότερα ξεχωριστή θέση στο πρόγραμμα –ο νικητής στο αγώνισμα του δρόμου έδινε το όνομά του στην ολυμπιάδα. Σταδιακά, με τη συμμετοχή αθλητών από τη μητροπολιτική Ελλάδα και τις αποικίες –αρχικά τις δυτικές–, οι αγώνες έγιναν πραγματικά πανελλήνιοι. Το φάσμα των αγωνισμάτων διευρύνθηκε με την προσθήκη όχι μόνο *γυμνικῶν* αλλά και των (αριστοκρατικών) *ίππικῶν* αγωνισμάτων. Λίγο μετά τα μέσα του 7ου αιώνα το πρόγραμμα είχε ουσιαστικά αποκρυσταλλωθεί. Αργότερα έγιναν κατά βάση μόνο προσαρμογές και συμπληρώσεις, με κυριότερες ίσως την εισαγωγή της κατηγορίας *παῖδες* (632 π.Χ.) και του αγωνίσματος της οπλιτοδρομίας (520 π.Χ.).

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Συντάκτης: Βασίλειος Μπετσάκος

Επιστημονικός υπεύθυνος: Βασίλειος Μπετσάκος